

ZÁPIS Z OBHAJOBY DISERTAČNÍ PRÁCE

Student: Mgr. Ondřej Slówik
Datum narození: 18.12.1985
ID studia: 407073
Studijní program: Filologie
Studijní obor: Fonetika
Název práce: „Tone realization differences in Hanoian and Saigonese dialects between reading and semi-spontaneous speech“
(„Rozdíly realizace tónů hanojského a saigonského dialektu vietnamštiny mezi čteným a polospontánním mluveným projevem“)
Jazyk práce: angličtina
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D.
Oponenti: doc. Mgr. Radek Skarnitzl, Ph.D.
doc. David Uher, Ph.D.
Datum obhajoby: 18. 9. 2018
Místo obhajoby: UK FF, nám. Jana Palacha, Praha 1, místnost č. 16
Termín: řádný
Předseda komise: prof. PhDr. Zdena Palková, CSc.

14:00 Předsedkyně komise prof. PhDr. Zdena Palková, CSc., zahájila obhajobu, představila členy komise a oponenty. Přítomným pak představila disertanta pana Mgr. Ondřeje Slówika.

14:02 Školitel doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D., seznámil přítomné se svým hodnocením uchazečova studia a jeho disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření (viz příložený posudek). Vyzdvihl nadstandardní plnění studijních povinností kandidáta, jeho aktivní účast na zahraničních konferencích a publikační výstupy.

14:06 Mgr. **Ondřej Slówik** seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Svoji prezentaci zahájil charakteristikou vietnamštiny, poté sdělil cíle, motivace a výsledky svého výzkumu. Za cíl si kladl porovnat rozdíly v realizaci tónů ve dvou hlavních dialektech vietnamštiny: hanojštiny a saigonštiny, a to ve třech mluvnických stylech. Disertantovým cílem bylo taktéž otestovat metodologické postupy navržené v předešlých studiích a získat výsledky na základě materiálu co nejvíce odrážejícího reálný jazyk, a to nejen z produkčního, ale i percepčního hlediska. Disertant pak dále popsal metody výzkumu použité v disertační práci. Získal materiál od dvanácti mluvčích (pěti mužů a sedmi žen) z každého dialektu. Byly to nahrávky čteného experimentálního textu se zkoumanými slabikami a přečtením tohoto textu (polospontánní projev). V tomto materiálu bylo provedeno měření F0 při použití pěti ekvidistantních bodů uvnitř vokálního jádra. Součástí výzkumu byl také percepční test, v němž měli posluchači za úkol identifikovat tóny charakterizující oba dialekty. Následně Ondřej Slówik referoval o výsledcích provedených analýz. Na základě svých zjištění zejména potvrdil předpoklad A. H. Pham (Pham, 2003), že pro hanojskou vietnamštinu je vhodné uvažovat o osmi tónech. Popisu saigonské vietnamštiny však lépe odpovídá pět tónů. Vedle hodnot F0 se disertant věnoval fonačním modifikacím vybraných tónů. Následně porovnal podobu tónů v čtené a polospontánní řeči a konstatoval, že s rostoucí spontaneitou a klesající mírou prominence dochází ke zjednodušení tónových kontur. Z výsledků percepčního testu vyplynulo, že míra úspěšnosti identifikace tónů bez přítomnosti kontextu je poměrně nízká, jen 53 %, a že hanojští posluchači jsou lépe schopni identifikovat saigonské tóny než naopak. Závěrem disertant zmínil možný směr dalšího výzkumu. Jednalo se zejména o ověření funkčnosti percepčního testu, rozšíření počtu respondentů a zohlednění trvání v konturách tónů a fonačních modifikací (harmonicity a spektrálního sklonu).

14:26 Oponent doc. David Uher, Ph.D., seznámil přítomné s hlavními body svého posudku se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě, a vyzdvihl její kvality (viz posudek).

Kandidátovi položil zejména tyto otázky: 1) Je „standardní vietnamština“ oficiálně definována? Pokud ano, jak? 2) Souhlasíte s názorem V. Skaličky, že vietnamština je izolující jazyk? 3) Popište prosím stručně strategie, které existují ve vietnamštině při přejímání slov z „netónového“ jazyka právě v suprasegmentální rovině. 4) Skutečně ve vietnamštině nedochází při styku dvou a více slabik k žádným koartikulačním změnám (s. 46)? Např. v thajštině je na styku dvou slabik s dlouhou samohláskou krácena v pořadí první z nich.

14:33 Oponent doc. Mgr. Radek Skarnitzl, Ph.D., seznámil přítomné s hlavními body svého posudku se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě, a vyzdvihl její kvality (viz příložený posudek).

Kandidátovi položil tyto otázky: 1) Byly fonační modifikace identifikované u izolovaných slabik zachovány i ve čteném a polospontánním projevu? 2) Bylo by možné experimentálně ověřit vliv fonačních modifikací na identifikaci tónu? 3) Výsledky naznačují velmi podobné průběhy tónů A2 a C1 a autor hypotetizuje o jejich možném splynutí v budoucnosti. Lze určit, nakolik je kontrast mezi tóny A2 a C1 funkčně zatížený? Mohlo by v některých případech dojít k problému s porozuměním? 4) Existuje výzkum, který by se věnoval střední hlasové frekvenci ve vietnamštině? Zjistil někdo další, že hanojští muži hovoří s výrazně vyšší průměrnou F0 než muži saigonské? Může toto zjištění mít nějaké sociálně podmíněné vysvětlení?

14:40 Kandidát reagoval na posudky oponentů v plné šíři a zejména se zaměřil na výslovně položené otázky.

Nejprve se vyjádřil k dotazům doc. Skarnitzla: ad 1) Ano, fonační modifikace identifikované u izolovaných slabik byly při percepčním posouzení zachovány také v čteném a polospontánním projevu. V dalším výzkumu to bude ovšem třeba blíže ověřit. Ad 2) Ano, vliv fonačních modifikací na identifikaci tónu bude možné experimentálně ověřit, za předpokladu adekvátních metodologických postupů. Ad 3) Pokud jde o funkční zatížení kontrastu mezi tóny A2 a C1, disertant akcentoval význam kontextu a uvedl příklad krátkého psaného textu, v němž může dojít k nedorozumění. Ad 4) K otázce na rozdíl střední hlasové frekvence ve vietnamštině, výrazně vyšší u hanojských mužů než u mužů saigonských, a na existenci výzkumu tohoto jevu disertant uvedl některé materiály, které našel během své práce na disertaci. V budoucnu by se této otázce rád věnoval.

Poté kandidát reagoval na dotazy oponenta doc. Davida Uhra: Ad 1) „Standardní vietnamštinu“ je možno vymezit nejspíše na základě dostupných učebnic. Ad 2) S názorem V. Skaličky, že vietnamština je izolující jazyk, lze souhlasit z důvodu nevýznamného statusu morfologie. Ad 3) Pokud jde o přejímání slov z angličtiny v současné době, žádná specifická strategie neexistuje, na rozdíl od dob koloniální éry při přejímání slov z francouzštiny, kdy bylo zohledňováno fonotaktické hledisko. Obecně existuje tendence realizovat vysoký rovný tón (A2) v otevřených

slabikách, v uzavřených slabikách se pak jedná o tón rostoucí. Ad 4) Podle zkušenosti disertanta ve vietnamštině nedochází ke koartikulačním změnám při styku dvou a více slabik.

Následně se disertant vyjádřil také k dílčím poznámkám a upozorněním v posudku doc. Davida Uhra k čínštině. Za zmíněná vyjádření doc. Davida Uhra děkuje s vědomím, že jakožto neoborník v oblasti sinologie čerpal z dostupných zdrojů. Bylo tedy možné poukazovat na dané skutečnosti pouze zprostředkovaně.

15:02 Oponenti vyjádřili spokojenost s odpověďmi disertanta.

15:02 Předsedkyně komise zahájila diskusi.

V následné diskusi vystoupili:

Dr. Veroňková poukázala na formální hledisko disertační práce, konkrétně na způsob zpracování tabulek a jejich ne plně autonomní status. Dále referovala o způsobu uvedení zkratk a uvítala by jejich abecední řazení a vysvětlení. Rovněž by uvítala uvedení kritérií řazení mluvčích, počtu slabik experimentálního textu, trvání polospontánního projevu u jednotlivých mluvčích a počtu analyzovaných cílových slabik v čteném textu a polospontánním projevu. Závěrem navrhla zaměnit termín „mluvní styl“ za „řečovou úlohu“. Mgr. Ondřej Slówik: Uznal komentáře dr. Veroňkové týkající se formální stránky práce. Ohledně návrhu změny termínu „mluvní styl“ za „řečovou úlohu“ sdělil, že vycházel z anglicky psané literatury a běžně uváděného termínu „speech style“.

Prof. Palková vznesla dotaz týkající se způsobu uspořádání položek percepčního testu z pohledu posluchačů jakožto nositelů jednoho či druhého dialektu. Mgr. Slówik: Položky v percepčním testu byly náhodně rozděleny a promíchány.

Dr. Třísková vznesla dotaz ohledně počtu tónově a segmentálně odlišných slabik. Mgr. Slówik: Jejich počet není přesně znám. F0 jakožto jednotka nehraje roli při diferenciaci tónů, důležité je také fonační hledisko a kontext.

Dr. Třísková: Jak je to s úrovněmi přízvuku? Mgr. Slówik: Existují tři úrovně prominence. Konce promluvy a plnovýznamová slova se vyznačují největší prominencí, plnovýznamová slova, která nejsou na konci promluvy, se vyznačují prominencí středního stupně. Pro klasifikátory je charakteristická nejnižší úroveň prominence.

Dr. Veroňková položila otázku týkající se jazyka tezí disertační práce. Očekávala, že disertant odevzdá teze v češtině. Rovněž poukázala na nepoměr rozsahu teoretické části a empirické části

v tezích. Mgr. Ondřej Slówik: Uznal komentář dr. Veroňkové s vysvětlením, že nesprávně interpretoval kritéria odevzdání disertační práce a tezí.

Prof. Palková vznesla otázku týkající se korelace uvedených fonologických systémů popisu tónů a obdržených výsledků.

Mgr. Ondřej Slówik: Ano, např. kategorie příznakovosti odpovídá – čím více příznakový tón, tím méně je zastoupen v textu. Uvedenou klasifikaci disertant hodnotí jako přínosnou.

15:22 Protože již nebylo dalších dotazů či připomínek, předsedkyně komise prof. Palková ukončila samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

15:40 Předsedkyně komise otevřela závěrečnou, opět veřejnou část jednání a seznámila disertanta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala v tajném hlasování (hlasovací lístky), počet členů komise: 5 , přítomno členů komise: 4 , kladných hlasů: 4 , záporných hlasů: 0. Obhajoba disertační práce byla klasifikována: prospěl.

Zapsala: Mgr. Lea Tylečková

Praha, 18. 9. 2018

Jméno a podpis předsedy komise: prof. PhDr. Z. Palková, CSc.

Jméno a podpis dalšího člena komise: PhDr. J. Veroňková, PhD.